

Suverenost

Suverenost ili suverenitet u političkom i pravnom smislu znači vrhovnu, najvišu vlast, iznad koje nema više vlasti, nešto što je vrhovno u svom domenu, nezavisno od drugog subjekta.

Državna suverenost

Pod suverenošću države podrazumeva se samo jedna vlast na teritoriji određene države, koja ne zavisi ni od koje druge (spoljne) državne vlasti; ta državna vlast je najviša u odnosu na svoje građane i druge subjekte u okviru te države.

Državna suverenost pre svega podrazumeva da je ta državna vlast pravno neograničena od strane spoljnog faktora (od neke druge države). To podrazumeva i nezavisnost države. Stoga je državna suverenost, pored postojanja teritorije, države i stanovništva koje na toj teritoriji živi, jedno od najbitnijih svojstava države. Naime, ne može se govoriti o državi u pravnom smislu ako ona nije suverena, a samim tim i nezavisna.

Narodna suverenost

Danas je narodna suverenost (suverenost građana) osnov na kome se temelji svako demokratski društvo. Ovo načelo je u ustavima najčešće iskazano formulacijom: „Sva vlast u državi proizilazi iz naroda i pripada narodu“ ili, kako je to parafrazirao američki predsednik Abraham Linkoln, kada je (1863) rekao da je demokratija „vlast naroda, iz naroda, za narod“.

Legitimitet

Legitimitet (lat. *lex intimus, lege intimus* - najjači zakon) uopšte označava osnovanost nečega na pravu, saglasnost postojanja i delovanja jedne institucije ili sistema sa pravom. I to ne sa pravom u smislu pozitivnih zakona, već sa pravom u smislu viših, izvornih, opšteprihvaćenih pravila i viših društvenih vrednosti. Tako, postoji legitimnost društvenog poretka, legitimnost vlasti, legitimnost nekog zahteva, postupka itd. Legitimno je pravo naroda da se pobuni protiv nasilja i tiranije, da se brani, da se bori za slobodu i nezavisnost, za samoopredeljenje. Legitimno je ono što je prirodno i prihvatljivo, što je logično i moralno.

Pri tom treba razlikovati legalitet (legalnost) koji bukvalno znači zakonitost, od legitimiteta koji ima širi smisao i koji, strogo uzev, i ne mora uvek biti u saglasnosti sa legalitetom u smislu pozitivnih (važećih) zakona.

Nešto može biti legalno, ali ne i legitimno, tj. utemeljeno i pravično, zasnovano na opšteprihvatljivim principima.

Legitimitet političke vlasti podrazumeva, pre svega, njenu utemeljenost u određenu političku zajednicu (država, opština) na opšteprihvatljivim principima jednog državnog poretka (koji su se kroz istoriju menjali), kao i sa preovlađujućim shvatanjima o pravdi i pravičnosti.

Koja je vlast legitimna?

U modernoj demokratskoj državi opšteprihvaćeno je načelo da je jedna politička vlast legitimna ako je prihvaćena i priznata od strane većine naroda (građana), što znači ako je proistekla iz slobodnih izbora i predstavlja izraz narodne (građanske) suverenosti.

Ako narodna suverenost znači da „sva vlast proizilazi iz naroda i pripada narodu“, onda može biti legitimna samo ona vlast koja je stvarno proistekla iz naroda, odnosno

većine naroda. Vlast ima legitimitet ako je od naroda (većine) prihvaćena i podržavana, tj. ako narod na nju pristaje. Taj pristanak se daje na slobodnim, demokratskim izborima, koji jedino mogu biti osnova konstituisanja demokratske predstavničke vlasti i obezbeđivanja legitimiteta te vlasti.

Vlast koja na izborima stiče poverenje kao legitimna, može nastupati i delovati sa mnogo više autoriteta, sigurnosti i efikasnosti u radu jer uživa poverenje, podršku i pristanak većine naroda, i obratno - neligitimna vlast ne može imati autoritet, pa se održava na strahu, samovolji i nasilju.

Izvor: Rajović, Radošin (2003): Ustav i prava građana za stručne škole i gimnaziju, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva